

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1407770/1

ב"ה

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב מימון נהרי, הרב ציון לוז-אילוז

המערער: [REDACTED] ת"ז [REDACTED] (ע"י ב"כ עו"ד אפרת חורי הרוש)
נגד
המשיבה: [REDACTED] ת"ז [REDACTED] (ע"י ב"כ עו"ד שירן נגרי עדן)

הנדון: מזונות ילדים

פסק דין

בפנינו ערעור האב (להלן המערער) על פסק דינו של בית הדין האזורי מיום 26.12.22 שבמסגרתו חויב האב (להלן המערער) עבור מזונות שני ילדיו הקטינים (נכון להיום שניהם מעל גיל שש) סך של 2,700 ₪ לחודש, הכוללים מזונות שוטפים ומדור.

עילת הערעור המרכזית של המערער היא שלאור פסיקת בית משפט העליון בבע"מ 919/15, הרי שבנסיבות התיק, יש לפטור אותו לחלוטין מתשלום מזונות, ולכל הפחות לחייבו בסכום כספי נמוך בהרבה (מצביע על נכונות לשלם סך של 1000 ₪ לחודש).

מהפסיקה הנ"ל עולה, כאשר מתקיימים שלושה מדדים, שהם: הקטינים מעל גיל 6, השתכרות שווה של ההורים, משמורת משותפת עם הסדרי שהות זהים שווים, הרי שכל הורה נושא באחריות ובנטל הכלכלי בזמן שהילדים במחיצתו. זאת אומרת, בנסיבות שכאלה האב אינו חייב לשלם לאם עבור מזונות ילדיו מאומה.

בהתאם, טוען המערער, שמאחר ובנסיבות התיק כפי שנקבעו על ידי בית הדין האזורי בעצמו בפסק הדין נשוא הערעור, מתקיימים כל שלושת המדדים הללו היה על בית הדין לפוטרו מתשלום מזונות.

לאחר שבית הדין שמע באורך רוח את הצדדים וב"כ ועיין בחומר שבתיקים כולל תיק בית הדין האזורי ונימוקי החלטתו נשואת הערעור עמדת בית הדין שיש לדחות את הערעור.

מאידך ב"כ האם (להלן המשיבה) טוענת בכל תוקף שהשתכרות המערער גבוהה בהרבה מהשתכרות המשיבה בחדשים האחרונים, אמנם כידוע בית הדין הגדול אינו הפורום לבירור נתונים עובדתיים חדשים וככל שיש למשיבה ראיות חדשות שלא הונחו לפני בית הדין קמא הרי מקום הבירור שם מה גם שבית הדין קמא כפי הנראה מנימוקיו בדק את השתכרות הצדדים והגיע למסקנה שהאב מרויח מעט יותר מהאם, ופסק פסוקו בהתחשב בהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להלן נימוקנו

הנחת היסוד של בא כוח המערער, שבתי הדין כפופים להלכה הנובעת מבע"מ 919/15 בטעות יסודה. בפסקי דין רבים ומקיפים הביע בית הדין הנוכחי את עמדתו, שפסיקת בית המשפט העליון בסוגייה זו, אינה מחייבת את בתי הדין, הן בשל היותה מפרשת את הדין העברי, והן בשל היותה פסיקה במסגרת הליך ערעורי של בית המשפט העליון כשבתו כערכאת ערעור ולא כשבתו כבג"ץ. הדברים מבוארים באר היטב ובהרחבה בתגובת היועץ המשפטי לבתי הדין הרבניים בתגובתו לבג"ץ 7729/22 ביום 13/12/22.

נצטט להלן חלק מהדברים:

- "היחס בין להלכת בע"מ 919/15 לבין כפיפות בתי הדין הרבניים להלכת ביהמ"ש העליון
1. ביחס לטענה המרכזית שאותה מעלה העותר, לפיה חרג בית הדין הרבני מסמכותו בפסיקת מזונות הילדים שקבע, אחר שבקביעתו לא הלך בית הדין בהתאם לכללים שנקבעו בבע"מ 919/15, נביא להלן את הדברים שכתבנו בתגובתנו לעתירה בבג"ץ 117/22, הנכונים גם לעתירה דנן.
  2. בבג"ץ 1000/92 חוה בבלי נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מח(2) 221 (1994) (להלן: "הלכת בבלי"), כתב המשנה לנשיא, כתוארו אז, א' ברק (בפסקה 29 לחו"ד):

בית הדין הדתי הוא חלק אינטגרלי של מערכת השיפוט בישראל. המשפט המופעל על-ידי הוא חלק אינטגרלי ממערכת המשפט בישראל. כלים שלובים אלה מחייבים, כי בכל הנוגע למשפט האזרחי הכללי, שאינו חלק מענייני המעמד האישי ומהדין האישי, יפעילו בתי הדין הדתיים את המשפט האזרחי הכללי, כפי שהוא נחקק על-ידי המחוקק ומתפרש ומתפתח על-ידי בתי המשפט. למותר לציין כי במסגרת זו "ההכרעה הפרשנית הסופית והמכרעת לגבי חוק, כתוקפו בכל עת... היא בידי הערכאה השיפוטית העליונה" (השופט שמגר בבג"צ 306/81 שרון נ' ועדת הכנסת [43], בעמ' 141). אכן, אחדות נורמטיבית זו מחייבת כי לעניין המשפט האזרחי הכללי יהא פרשן מוסמך אחד, אשר בכוחו להבטיח יציבות, אחדות והתפתחות כוללת ואחידה...

יצירת "משפט מקובל" ישראלי על-ידי בית-משפט ישראלי נעשית על-פי מקורות המשפט הישראלי. היא חלק מהמשפט הישראלי, ועל-כן היא חלה על כל אדם וגוף בישראל. [...]

3. דברים אלה, כאמור, אמר בית המשפט העליון ביחס ל'משפט האזרחי הכללי' שבעניינו מוסמך בית הדין הרבני לדון ושלגביו דורש בית המשפט שתהיה 'אחדות נורמטיבית' בין כל הערכאות, אך לא ביחס ל'דין האישי', אשר "דינו - הוא המשפט העברי, אך דין זה מופעל כחלק ממשפט של המדינה ומכוח ציוויה של המדינה" (פסקה 29 דלעיל). לגבי 'הדין האישי' בו דן בית הדין על פי 'המשפט העברי', מסכים השופט ברק כי בית הדין מוסמך יהיה לדון כפי שהוא מבין ומפרש

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

את דיני המשפט העברי, ואינו כפוף בכך לפרשנות 'הערכאה השיפוטית העליונה'. על פי עקרון זה, קבע בית המשפט "כי בכל הנוגע למשפט האזרחי הכללי, שאינו חלק מענייני המעמד האישי ומהדין האישי, יפעילו בתי הדין הדתיים את המשפט האזרחי הכללי, כפי שהוא... מתפרש ומתפתח על-ידי בתי המשפט", אך בנוגע ל'דין האישי' לא יחויב בית הדין הדתי לפירושו של בית המשפט העליון.

4. בדרך זו הלך בית המשפט הנכבד בפוסקו בבג"ץ 5969/94 אליהו אקנין נ' בית הדין הרבני האזורי בחיפה, פ"ד נ(1) 370 (1996) (להלן: "הלכת אקנין"). באותו מקרה הגישה האישה תביעת 'מדור' במסגרת הליך תביעת המזונות שנדון בבית הדין הרבני ודרישה למדור ספציפי. בית הדין קיבל את תביעת האישה וקבע כי "האשה זכאית למדור וזכותה לממש בדירה שגרה בה כיום". אלא שכנגד עמדה זו של בית הדין הרבני עמדה פסיקתו של בית המשפט העליון בע"א 803/93 משה כליפא נ' רחל כליפא, תק-על 94(2) 705, 707 (1994), לפיה בחיוב המדור לאישה הבעל אינו מחויב לספק אותו דווקא בדירתם הספציפית אלא יכול ליתנו בדרך של שכירת דירה אחרת, ואין הדבר נחשב עבודה למעבר מ"נווה יפה" ל"נווה רע", על פי הדין האישי של הצדדים שהוא הדין העברי. מכאן הגיע השופט, כתוארו אז, א' גולדברג בפסק דינו לדון בשאלה "האם כפוף בית הדין הרבני לפסיקתו של בית-משפט זה" כאשר הוא דן על פי "המשפט האישי של הצדדים, הוא המשפט העברי", וכך קובע השופט גולדברג (בפסקה 10, ההדגשות אינן במקור) :

בעניינינו אין מדובר ב"יצירת 'משפט מקובל' ישראלי על-ידי בית-משפט ישראלי", הנעשית "על-פי מקורות המשפט הישראלי" (שם). עניין לנו בפרשנות הדין האישי, אשר לכל הדעות חל על תביעה למדור, בין שהיא נדונה בבית המשפט ובין שהיא נדונה בבית-דין רבני. במקרה אשר כזה, איני רואה מקום לכוף על בית הדין הרבני את המשפט העברי, כפי שהוא פורש בבית המשפט. ודוק, אין מדובר, כבעניין בבלי [3], בפרשנות של בית-דין רבני השוללת עקרונית זכות קניינית, הנוגדת חוק כלשהו או המחלקת רכוש לא על-פי המשפט האזרחי הכללי. כל עניינה של המחלוקת בפרשנות המשפט העברי...

יוצא אם כן לפי פסיקת בית המשפט נכבד זה, כאמור לעיל, מאחר שחיוב ההורים במזונות הילדים על פי החוק בישראל הינו על פי הוראות 'הדין האישי' החל עליהם, שבמקרה זה כיהודים הוא על פי הוראות המשפט העברי ולא על פי הוראות 'המשפט האזרחי הכללי', הרי שבית הדין הרבני אינו כפוף בעניין זה לפרשנות בית המשפט העליון בדין העברי, וכל שכן בתור היותו הגוף המומחה והבקיא בו. בעניין זה קבע בית המשפט כי "הדין הולך אחר הדיין" ועל כך הוסיף השופט גולדברג והעיר, כי :

המסקנה שהגעתי אליה, ושעל פיה "הדין הולך אחר הדיין" (כמובא בפסק-דינו של השופט אלון בבג"צ 609/92 בעהם נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים ואח' (להלן - עניין בעהם [4]), בעמ' 294), בכל הנוגע לפרשנות המשפט העברי לגבי חובת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל במדור לאשתו, בוודאי איננה מסקנה רצויה. אולם מסקנה זו הינה כורח המציאות כשבית המשפט ובית הדין, אשר להם סמכות מקבילה בעניין המדור, מדברים בשתי לשונות לגבי פרשנותו של המשפט העברי, שהוא הדין שעל כל אחת מן הערכאות להחילו באותה סוגיה גופה.

5. למסקנה זו, נראה שתסכים גם דעת המיעוט בפסק הדין של השופט, כתוארו אז, מ' חשין, אשר יצא בחוות דעתו כנגד אפשרות סמכותו של בית הדין ליצור זכות 'קניין' או מעניין קניינית של שעבוד לטובת האישה בדירת הבעל מכוח הדין האישי. לעמדתו "שאלת זכות הבעלות בנכס הינה מענייני המשפט האזרחי הכללי - על דרך השלילה: אין היא מענייני המעמד האישי". אולם "באשר למשפט המהותי שיחיל בית הדין. קנקן שהוצב לפניו – מה משקה ייצוק בית הדין הרבני לתוכו? שאלה זו, יותר משיש בה שאלה, תשובה יש בה: ומה החבל הולך אחר הדלי, כן יילך הדין אחר הדיין".

6. מכאן לשאלת כפיפות בתי הדין הרבניים להלכת בע"מ 919/15. כידוע, מרכזה של הסוגיה שנבחנה בבע"מ 919/15 הייתה בעיקרה שאלת 'פרשנות הדין העברי' על מקורותיה ההלכתיים "מתוכו פנימה" (כלשון השופט ע' פוגלמן בפסקה 76, ולהלן הפסקאות שיובאו יהיו מחוות דעתו). במסגרת זו עסק בית המשפט בפרשנות האפשרית לתקנת הרבנות הראשית משנת תש"ד, בעניין חיוב מזונות הילדים על פי ההלכה בגילאי 6-15, כפי שכתב בית המשפט (פסקה 55):

השאלה העומדת להכרעתנו היא כיצד ראוי לקבוע את חלוקת נטל המזונות בין הורים יהודים המקיימים משמורת פיזית משותפת על ילדיהם בגילאי 6-15. האם עלינו להוסיף ולדבוק בפרשנות שאומצה עד כה לתקנת תש"ד – המטילה את מלוא נטל המזונות ההכרחיים על כתפיו של האב – וזאת גם במקרים של משמורת פיזית משותפת? או שמא בשלה העת לאמץ פרשנות חלופית לתקנה, המשתיה את חיוב המזונות בגילאי 6-15 מדין צדקה על שני ההורים תוך חלוקת החיוב ביניהם על פי יכולותיהם הכלכליות היחסיות מכלל המקורות העומדים לרשותם, לרבות הכנסה משכר עבודה?

הנחת המוצא של בית המשפט הייתה כי "לו נבחר בפרשנות חלופית זו (= שמזונות הילדים בגילאי 6-15 הינם מדין 'צדקה'), הרי שבמקרים מסוימים של משמורת פיזית משותפת ניתן יהיה לקבוע כי תשלום המזונות מאת האב לאם יפחת בהשוואה למצב הקיים". בית המשפט הביא את שתי הפרשנויות האפשריות לחיוב המזונות על פי תקנת הרבנות משנת תש"ד, האם החיוב הוא כדין בדיני המזונות מכוח התקנה המרחיבה את חיוב המזונות על האב מגיל שש כהמשך לתקנת אושא, או שמא החיוב הוא מדין 'צדקה'. בית המשפט מביא לשם כך מפסקי הדין של בתי הדין הרבניים אשר נחלקו בשאלה זו, ומראה כי הרוב מהם נטו לגישה לפיה תקנת הרבנות בתש"ד הייתה מדין צדקה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בצד דיינים אשר פסעו בתלם שהתווה בית הדין הרבני הגדול בפסק דינו משנת 1947 (ראו למשל: תיק (אזורי צפ') 616800/6 פלונית נ' פלוני, פסקה ט (16.12.2015) [פורסם בנבו]; תיק (אזורי אש') 972073/2 (1.6.2014) [פורסם בנבו]; תיק (אזורי נת') 290277/7 פלונית נ' פלוני (29.5.2013) [פורסם בנבו]), היו שפסקו על פי עמדה הלכתית אחרת שלפיה תקנת תש"ד אינה משנה מאופיו של החיוב שקדם לה על פי תקנת אושא – הוא חיוב מדין צדקה – אלא אך מרחיבה את סמכות בית הדין לכפותו שלא על פי דיני כפיית הצדקה הרגילים (ראו למשל: תיק (אזורי פ"ת) 2019/כ"ד, פד"ר ו 225, 247 (התשכ"ו) [פורסם בנבו]; תיק (אזורי רח') 1115/תשכ"ד, פד"ר ה 333, 336 (התשכ"ה); ערעור (גדול) 152/תשי"ח, פד"ר ג 170, 171-172 (התשי"ט) [פורסם בנבו]; תיק (אזורי ת"א) 103/תשי"ז, פד"ר ב 65, 92 (התשי"ז) [פורסם בנבו]...).

7. בפתח בחינתו את האפשרות העדיפה לדעתו לפיה נכון שינקוט, קובע בית המשפט כי "בהינתן שתי פרשנויות אפשריות בשאלת הדין העברי החל על מזונות ילדים בגילאי 6-15, עלינו לבחור בזו אשר עולה בקנה אחד עם תפיסות היסוד של המשפט הישראלי וערכיו הבסיסיים" (פסקה 77, וזאת בהתאם לגישת המשנה לנשיא, כתוארו אז, מ' אלון בע"א 506/88 שפר נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 87, 167 (1994), שהובאה בע"מ 9606/11 עזבון המנוח פלוני נ' פלוני (2013)). דהיינו, בית המשפט מבהיר כי במסגרת קביעתו בנדון הוא אינו רואה לעצמו מקום להכריע אילו מבין הפרשנויות בדין העברי נכונה ומסתברת יותר מבחינה הלכתית, אלא אילו משתי האפשרויות משתלבת ומתאימה יותר לתפיסות המשפט הישראלי ועקרונותיו החוקתיים. ניסחו זאת באופן חד וממצא ד"ר מיכאל ויגודה והרב עו"ד אליעזר הללה ז"ל בחוות דעתם אשר צורפה אל עמדת היועמ"ש באותו הליך:

אין אנו טוענים שבידינו להכריע בתוך עולמה של ההלכה במחלוקת הלכתית מכוח "עקרונות השוויון". טענתנו היא, שבית המשפט לענייני משפחה, כגוף שיפוטי אזרחי, אינו כפוף לכללי פסיקת ההלכה הנוגעים לניהול הפנים הלכתי של מחלוקת מעין זו, אלא הוא רשאי להעדיף את הגישה ההלכתית המתאימת עם עקרונות אלה, וכך נכון שיעשה.

8. לאחר שבית המשפט הנכבד בחן את שתי האפשרויות לאור 'עקרון השוויון' על פי הדין הישראלי והשלכת שיקולי עקרון טובת הילד בעניין לדעתו, הכריע בית המשפט כי הוא מעדיף לבכר את הפרשנות לפיה תקנות הרבנות הראשית משנת תשנ"ד הייתה 'מדין צדקה' וממילא לקבוע בעקבות כך, על פי המקובל בפסיקות בית המשפט, כי חלוקת המזונות מדיני צדקה בין האב לאם תהיה שווה בהתאם להכנסותיהם הפנויות.

9. יוצא אם כן, כי הלכת בע"מ 919/15 באופן ברור וחד עוסקת בפרשנות הדין האישי בעניין חיוב המזונות, ואשר על פי הלכת בבלי והלכת אקנין נקבע כי בענייני 'הדין האישי' אין "לכוף על

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין הרבני את המשפט העברי, כפי שהוא פורש בבית המשפט, וכי כל אשר נקבע בהלכת בבלי התייחס ל"כל הנוגע למשפט האזרחי הכללי, שאינו חלק... מהדין האישי".

10. לכך יש להוסיף ולציין, כי גם מבחינת ההיגיון הפנימי שבדבר, אחר שבית המשפט הנכבד עסק במרכז פסק דינו בפרשנות תקנות הרבנות הראשית משנת תשנ"ד תוך הביאו מפסקי הדין הרבניים עצמם אשר דנו בעניין, וכך גם פסיקות בתי המשפט שצוינו בפסק דינו הביאו אף הן מפסיקות בתי הדין הרבניים ודנו בהן (כ-ע"א 591/81 יחיאל פורטוגז נ' רויט פורטוגז, פ"ד לו(3) 449 (1982) (להלן: "פסק דין פורטוגז", ועוד), וכך גם בפסק דין בית המשפט המחוזי מרכז-לוד עמ"ש 50603-01-14 (2015) שעליו הוגשה בר"ע בהליך בע"מ 919/15) – קשה להלום כי בית המשפט יכוף את בתי הדין הרבניים כיצד לפסוק במשפט העברי על פי ניתוח של פסיקותיהם עצמם, של בתי הדין הרבניים.

11. זאת ועוד, שאופן ההכרעה בין אפשרויות פרשנות הדין 'במשפט העברי' שונה בבסיס בתכליתו ומטרתו, בין בית המשפט לבין בית הדין הרבני. במסגרת פסיקות בית המשפט, כפי שהבאנו לעיל, המטרה אינה להכריע אילו מן הפרשנויות נכונות יותר על פי ההלכה במשפט העברי, אלא בשאלה אילו מהן הולמות יותר את עקרונות המשפט הישראלי, ואילו בבתי הדין הרבניים הבחינה היא ככל משא ומתן שבהלכה, להכריע איזו אפשרות נכונה יותר ומכוונת יותר לאמיתה של הלכה, ובהכרעתו זו הוא אינו כפוף לפסיקות בית המשפט העליון ואף לא לפסיקות בית הדין הרבני הגדול.

12. על כן נקבע בכלל 5(ד) לכללי אתיקה לדיינים, התשס"ח-2008 "סבר דין כי קיימת לפנינו מניעה הלכתית לפעול בהתאם להוראה כאמור של בית הדין הרבני הגדול, יכתוב את נימוקיו לכך ויעביר את התיק נושא העניין לבית הדין הרבני הגדול כדי שיחליט בדבר המשך הטיפול בתיק". כך ציין זאת גם בית המשפט הנכבד בע"מ 919/15 (פסקה 30): "כי דין בבית הדין האזורי רשאי לפסוק בניגוד לעמדת בית הדין הרבני הגדול אם כך מורה לו שיקול דעתו ההלכתי".

13. עוד יש להעיר בדרך אגב ובהמשך לאמור לעיל, כי בית המשפט בע"מ 919/15 לא לקח בחשבון את מכלול הדעות בפסיקה במשפט העברי בנוגע לחלוקת הנטל בין האב לאם בחיוב מזונות 'מדין צדקה'. כאמור, בית המשפט בע"מ 919/15 קבע (בפסקה 26) כי "על פי הגישה ההלכתית המקובלת שאומצה להלכה בפסיקתו של בית משפט זה, האב והאם שווים לגמרי לעניין החבות המשפטית במזונות מדין צדקה". אף מחוות דעתם של ד"ר ויגודה והרב הלל (ז"ל) אשר הוגשה אל בית המשפט, עולה כי במידה שיינקט כגישה הפרשנית לפיה חובת מזונות הילדים בגילאי 15-6 היא 'מדין צדקה', הרי שהתוצאה הישירה בעקבות כך תהיה חלוקה שוויונית בין האב לאם, ו"כי לפי הגישה הרואה במזונות כחלק מדיני הצדקה יש מקום להטיל על האם חיוב לזון את ילדיה בשווה לאב, שכן מצוות צדקה חלה על גברים ונשים כאחת". אלא שלאמיתו של דבר אף נקודה זו נתונה במחלוקת רחבה בין פוסקי ההלכה במשפט העברי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אמנם, כפי שהובא בחוות הדעת של ויגודה והללה, אכן יש שסברו כי מזונות 'מדין צדקה' צריכים להתחלק באופן שווה בין האב לאם, ביניהם הרב ש' ורנר (משפטי שמואל סימן יא), הרב ש' ישראלי (ערעור 39/תשל"ג, פד"ר ט 251, בעמ' 263; חוות בנימין סימן מב) והרב א"א שפירא, שהיה הרב הראשי לישראל ודיין בבית הדין הרבני ("בעניין מזונות הבנים", שערי צדק ג (תשס"ג), עמ' 426, בעמ' 429; מנחת אברהם סימן ה). אולם, מן העבר השני ישנו חבל נכבד של פוסקים הסוברים כי אף במזונות מדין צדקה חובת האב מוגברת ומוקדמת לחובת האם, כמובא בפתחי תשובה (שלחן ערוך, אבן העזר סימן עא ס"א א, בשם שו"ת חוט השני). ביניהם בשו"ת אמרי משפט (ח"ב סימן ח), הביא דבריו הרי"א הרצוג, שהיה הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול (פסקים וכתבים ח"ז סימן צ), הרב עובדיה הדאיה (שו"ת ישכיל עבדי, אה"ע ח"ו סימן לח) ועוד רבים נוספים. וכפי שפסק הרב ע' יוסף, שאף הוא היה הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול (בשו"ת יביע אומר אה"ע יא, סז): "ואם האב אינו אמיד ופרנסתו מצומצמת והאם אמידה שתוכל לפרנס את הבן או הבת שהם למעלה מגיל שש שנים יש לחייב את האם במזונות מדין צדקה... אולם אם האב והאם שניהם אמידים, חובת המזונות על האב בלבד". כך סיכם זאת בי"ד אזורי אשקלון, תיק 969794/12 (23.9.2019): "גם אם נניח שיש סברה שתקנת הרבנות הראשית במזונות הילדים הינה מדין צדקה, עדיין ישנה משוכה נוספת שיש לדלג עליה. על מנת לחייב את האם יש להניח שמדיני צדקה אין הבדל הלכתי בין האב לבין האם, [אך] גם הלכה זו אינה מוסכמת. נראה שרוב חכמי ישראל, וכך גם נראה מהשו"ע כפי שיבואר לקמן, סבורים שהאב חייב בצדקה מדין קרוב קרוב קודם, שלא כאם שאינה נחשבת לעניין זה כקרוב" (וראה עוד בפסק דין בי"ד אזורי באר שבע, תיק 147728/12 (24.7.2017)).

14. לצד כל האמור, כפי שהבאנו לעיל, הרי שמפסיקות בתי הדין הרבניים ניתן להתרשם, כי אף ההרכבים הסוברים שגם בדיני הצדקה יש לאב חובת תשלום מוגברת, בתי הדין הרבניים ככללם משתדלים ככל הניתן לקחת בחשבון את מצבם הכלכלי והכנסותיהם הפנויות של שני ההורים, ובכלל זה להתחשב בחלוקת תקופת שהות הילדים בין ההורים ולקזז מתשלום המזונות של האב (ראה בפסק דין בי"ד אזורי באר שבע, תיק 1140557/4 (8.11.2018)). כך הדבר עולה גם מהחלטת מועצת הרבנות הראשית מיום 30.11.2015, אף שאין היא מהווה מקור נורמטיבי מחייב, ובה נכתב כי "היות שתנאי החיים השתנו והמציאות כיום היא שגם האם נושאת בעול פרנסת הבית, על היושבים על מדין להוסיף לשיקול הדעת בפסיקת מזונות הילדים את היכולת הכלכלית של האם". יוצא אם כן, כי אף שבתי הדין הרבניים אינם כפופים ומחויבים להלכת בע"מ 919/15 ואין פרשנותם בהכרח תואמת לאמור בה, הרי שלמעשה פסיקותיהם לוקחות בחשבון את מכלול מצבם הכלכלי של ההורים ומאזנות ביניהם ככל שניתן את משא נטל המזונות, ובכך תורמים בתי הדין לאחידות המשפטית ועד כמה שניתן להרמוניה בשיטת המשפט ובפסיקת המזונות בערכאות המשפט בישראל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

15. במסגרת זו יש גם לתת את הדעת לכך, שבסופו של יום לצד ההבדלים בדרך אל התוצאה סופית בקביעת מזונות הילדים, הרי שלמעשה פעמים רבות התוצאות שאליהן מגיעות שתי הערכאות, בתי דין הרבניים ובתי המשפט, הן די דומות ואינן שונות מהותית זו מזו. זאת משם, שהן בתי הדין הרבניים והן בתי המשפט בתוך עמם הם חיים, ושניהם לוקחים בחשבון את מרכיבי החלוקה השונים בין ההורים במזונות ילדים בין הערכאות. זאת, כאשר בבתי הדין הרבניים, בהם החיוב הוא בעיקרו על האב, לצד ההתחשבות בהכנסות וחלוקת זמני השהות – בסיס מזונות כילדים המוטלים על האב הינו של מזונות בסיסיים הנמוכים יותר, כמו במקרה דנן כאשר סך המזונות שנקבע היה 1,000 ₪ בלבד עבור מזונות בת אחת לחודש, בלא חישוב דמי המדור; ומאידך גיסא, בבתי המשפט, המחלקים את נטל המזונות באופן שוויוני בין האב לאם, בהתאם להכנסות וכאשר חלוקת זמני השהות דומים בהורות משותפת – קבעים משום כך מזונות בסיס גבוהים יותר, כשלצד זאת נוסף גם סכום לא מבוטל של לחלוקה של הוצאות 'ההורה המרכז', בהתאם להלכת בע"מ 919/17.

זאת כפי שכתב בית המשפט המחוזי ב-עמ"ש (מרכז) 65692-11-19 ת.ט.נ' ל.צ.ט (22.9.2020) פסקה 22 (וראו עוד רמ"ש (מרכז) 59188-10-18 ת.נ.נ' א.נ (2018); עמ"ש (מרכז) 4202-02-20 - ש.מ.נ' ח.י.מ. (2020), ועוד) (חלק מההדגשות אינן במקור):

בעבר, כל עוד נהגה ההלכה "הישנה" לפיה חיוב המזונות מוטל לשכמו של האב בלבד, צמצמה הפסיקה חיוב זה אך ורק ל"צרכים ההכרחיים" של הקטין וזאת על מנת שהנטל המוטל על האב לא יכביד עליו יתר על המידה... צרכים הכרחיים אלו הוערכו בפסיקה הנוהגת בסכומים אשר השתנו מעת לעת ובעבור הזמניים והועמדו על סכומים הנעים בין 1,150 ₪ ל- 1,400 ₪... מעת שקמה ועמדה ההלכה החדשה המחייבת את ההורים יחדיו לשאת במזונות הילדים סברו בתי המשפט שאין עוד מקום לצמצם צרכי הקטינים לצרכים הכרחיים בלבד אלא שיש לספק את מלוא צרכיהם ואלו הוערכו בסכומים הנעים בין 1900 – 1600 ₪ כסך מינימלי חודשי שאינו נדרש לראיה (עמש (תל אביב) 1971-12-16 - פלוני נ' פלונית, [פורסם בנבו] (2019); עמ"ש (מחוזי ת"א) 46291-01-16 פלונית נ' פלוני [פורסם בנבו] (2017), עמ"ש 32172-11-17 ש.ע.ש.נ.ש (2019); תלהמ (תל אביב) 70922-07-18 - ל' מ' נ' י' ט', [פורסם בנבו] (2020)).

לכך מוסיף בית המשפט וכותב:

אך יותר מכך, כאשר הקטין נדרש לחלוק את זמני השהות בשני בתים עולים צרכיו (או, אם נדייק, עולה עלות צרכיו) אף מעבר לשיעור הנזכר, שהרי ההורים נזקקים להוצאות כפולות, שכן גם האם וגם האב נדרשים לקניית כיכר לחם וקרטון חלב (למרות שהקטין עמו רק בחלק מהזמן), וכל אחד מההורים אף נדרש לרכישת ביגוד מתאים וצרכים אחרים שיישארו בכיתו עבור הקטין. כך, כדוגמה, אין זה מצופה כי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בכל פעם שיעבור קטין מבית הורה אחד לאחר הוא ייטול עמו את נעלי הבית שלו, את הפיג'מה, או את המחשב בו הוא משתמש, כשם שבכרי שכל אחד מההורים יידרש, כדוגמה, לתשלום עבור רשת האינטרנט בביתו וכיוצ"ב. מתוך שכן, הוערכו צרכיו של קטין המתגורר בשני בתים בסך מינימלי של 2,250 ₪ (ראו רמ"ש (מחוזי מרכז לוד) 18-10-59188-10. נ. נ. [פורסם בנבו] (2018)), הערכה זו מצאה שביתה והתקבלה אצל כלל הערכאות מאז שניתנה (וראו, כדוגמה, עמ"ש (מרכז) 4202-02-20 - ש. מ. נ' ת. י. מ., [פורסם בנבו] (2020); עמ"ש (חיפה) 56000-10-18 פלוני נ' פלונית [פורסם בנבו] (2019); עמ"ש (חיפה) 20634-04-18 פלוני נ' פלונית [פורסם בנבו] (2019); תלהמ (ירושלים) 31347-05-19 - נ.ב.א. נ' י.ב.א., [פורסם בנבו] (2020) והסימוכין הנזכרים הובאו כדוגמה בלבד, בגדר גרגיר מן ההר וכפית מן החבית

עוד כתב על כך בית המשפט המחוזי ב-עמ"ש (מרכז) 5121-05-20 י. ג. נ' ג. ג. (26.10.2020) כי "ההערכה המקובלת לצרכיו של קטין הנדרש לשני בתים היא בסדר גודל של כ- 2,250 ₪".

16. אם עדיין אחר כל האמור נותרים אי-אלו הבדלים בפסיקות בין הערכאות בתחום 'הדין האישי' בקביעת מזונות הילדים וחלוקתם בין ההורים, שלדעתנו כאמור הם אינם משמעותיים בשורה התחתונה של פסיקות בתי הדין הרבניים ובתי המשפט לענייני משפחה, הרי שגם בכך אין מדובר בדבר שאינו מתקבל על הדעת ובית משפט זה לא יתערב בכך, כפי שאינו מתערב בסוגיות שנפסקות באופן שונה בשתי הערכאות, האזרחית והרבנית, כגון סוגיית 'המדור הספציפי' שלגביו ציין בית המשפט: "אכן, בתי המשפט לענייני משפחה אינם נוהגים לפסוק 'מדור ספציפי' במסגרת תביעה למדור ולמזונות, ברם אין בית משפט זה מתערב בדרך שבה בית הדין הרבני מפרש את הדין היהודי" (בג"ץ 304/04 עוזי יאיר נ' בית הדין הרבני האזורי, פ"ד ס(2) 99 (2005)).

17. אחר כל הדברים אלה, חשוב לחזור ולהעיר את אשר הביא בית המשפט הנכבד בפסק דינו בבג"ץ 316/20 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול (2020) ובבג"ץ 314/20 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול (2020), בשם היועץ המשפטי לשיפוט הרבני, כי:

בתי הדין הרבניים ככללם משתדלים ככל הניתן לקחת בחשבון את מצבם הכלכלי והכנסותיהם הפנויות של שני ההורים, ובכלל זה להתחשב בחלוקת תקופת שהות הילדים בין ההורים ולקזז מתשלום המזונות של האב" והדבר עולה גם מהחלטת מועצת הרבנות הראשית מיום 30.11.2015. בכך למעשה מצטמצם הפער בפסיקת המזונות בין בתי הדין הדתיים לערכאות האזרחיות ובתי הדין תורמים לאחידות המשפטים ולהרמוניה בפסיקת המזונות בערכאות המשפט בישראל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- א. למסקנה עמדתנו כי דין העתירה להידחות על הסף
18. יוצא אם כן, כי בית הדין לא חרג מסמכותו בדונו על פי הדין האישי בעניין מזונות הילדים של העותר, כי עתירה זו אינה אלא לכל היותר טענה 'ערעורית' על גובה מזונות הילדים שקבע בית הדין הרבני על העותר. בית משפט נכבד זה ציין במספר רב של הזדמנויות כי הוא אינו יושב כערכאת ערעור על החלטות בית הדין הרבני, והתערבותו לא תהיה אלא במסגרת סעיפים 15(ג) ו-15(ד) לחוק יסוד: השפיטה, ב"מקרים נדירים וחריגים בהם מתעוררת שאלה של חריגה מסמכות, פגיעה בעקרונות הצדק הטבעי, סטייה מהוראות החוק הנוגעות לבית הדין הדתי, או בעניינים בהם נדרש סעד מן הצדק" (בג"ץ 7249/11 פלוני נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב (2014); וראו לאחרונה בג"ץ 5507/22 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי רחובות (9.11.2022); בג"ץ 6897-22 פלוני נ' בית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה (9.11.2022); ועוד), וזאת "בין אם מקובלות הן עלינו מבחינת העקרונות או התוצאה ובין אם לאו" (בג"ץ 6124/07 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול; ובג"ץ 1923/91 רחנצויג נ' בית הדין הרבני האזורי, פ"ד מו (2) 1 (1991), ועוד).
19. לאור כל האמור, עמדתנו היא כי דין העתירה להידחות על הסף יחד עם הבקשה למתן צו על תנאי".

ע"כ ציטוט מדברי היועץ המשפטי לשיפוט רבני בתגובתו לבג"ץ, אחר שסקר בהרחבה את פסקי הדין למזונות ילדים שניתנים בבתי הדין הרבניים והתייחס למקורות המשפטיים עליהם מתבססים פסקי דין אלו.

יצוין המקרה אליו התייחס היועץ המשפטי עסק במזונות שני ילדים מעל גיל שש, האב השתכר כ-15000 ₪ והאם השתכרה 11,600 ₪ כאשר בית הדין האזורי חייב את האב בתשלום מזונות ילדיו בסך של 4000 ₪ לחודש כולל מדור – האם שכרה דירה ושלמה 5000 ₪ לחודש. וביה"ד הגדול במסגרת ערעור אישר פסיקה זו.

אמנם, יש מדייני ישראל הסבורים, שכאשר האם משתכרת בשכר הגבוה בהרבה משכרו של האב, יש להתחשב בכך, באשר לחיובי מזונות של ילדים מעל גיל שש שעיקרם מדין צדקה, אבל בנסיבות התיק שלפנינו, וכפי שנקבעו על ידי בית הדין האזורי, אין זה המצב וממילא לכל הדעות המערער חייב בלעדית במזונות ילדיו.

יצוין, האם שוכרת דירה ומשלמת שכירות של 4000 ₪ לחודש. עפ"י המקובל, האב חייב בהשתתפות מדורם כ-40% כלומר כ-1600 ₪. הטענה שהילדים נמצאים במחיצתו מחצית מהזמן אינה משנה את העובדה שהאם נאלצת לשכור דירה לחודשים שלמים שהרי לא ניתן לשכור דירה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לחצאי שבועות. משכך פסק הדין של בית הדין האזורי הוא בהחלט סביר ואין מקום שביה"ד הגדול יתערב בכך.

כידוע, וכפי שמובא בפדרי"ם, ביה"ד הגדול אינו מתערב בפסקי דין של בתי דין אזוריים רק במקרי קיצון, ואין המקרה שבפנינו מצדיק התערבות.

לאמור, בהתאם לנתונים העובדתיים שהונחו בפני בית הדין קמא בהחלטתו נשואת הערעור אין עילה הלכתית ומשפטית להתערב בהחלטתו.

לאור האמור פוסק בית הדין:

א. בית הדין לא מצא עילה הלכתית ומשפטית בהתאם לתקנה קל"ה שבתקנות הדיון המצדיקה את התערבותו בפסק הדין נשוא הערעור ומשכך הערעור נדחה.

ב. בהתחשב בנסיבות (שלא ניתן לומר שהערעור הינו הליך סרק) דמי הערבות שהופקדו על ידי המערער יוחזרו לו בהתאם לנהלים.

ג. בית הדין סוגר את התיק.

ניתן לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ב בכסלו התשפ"ד (05/12/2023).

הרב ציון לוז-אילוז

הרב מימון נהרי

הרב אברהם שינדלר

העתק מתאים למקור

בנימין שונם, המזכיר הראשי

נחתם דיגיטלית ע"י הרב ציון לוז-אילוז בתאריך 05/12/2023 17:06